

የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

ሰበር ሰሚ ቸሎት

ሐምሌ 29 ቀን 1997 ዓ.ም

የመ/ቁ.15493

የመ/ቁ. 15493

ዳኞች፡- አቶ መንበረመስቀል ታደሰ
አቶ ፍስሐ ወርቅነህ
አቶ አበዱልቃድር መሐመድ
ወ/ሮ ስንዱ አለሙ
ወ/ሪት ሂሩት መለሰ

ዳኞች፡- አቶ መንበረመስቀል ታደሰ
አቶ ፍሥሐ ወርቅነህ
አቶ አብዱልቃድር መሐመድ
ወ/ሮ ስንዱ ዓለሙ
ወ/ሪት ሂሩት መለሰ

አመልካች፡- አቶ ጳውሎስ ሩምቾ

መልስ ሰጭ፡- ወ/ሮ ጫልቱ መርዳሳ

አመልካች፡- አቶ ጳውሎስ ሩምቾ

መልስ ሰጪ፡- ወ/ሮ ጫልቱ መርዳሳ

ፍርድ

የወል ግደታዎች መቅረት - ከሰ ደርጋ - የወልን ጉዳይ ስለሚመስከት ማክረጃ- ገንዘቡ እንደተከፈለ የሚያስቆጥሩ የህሊና ግምቶች - የፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 1845፣ 2024

በዚህ መዝገብ የሰበር አቤቱታ የቀረበው የኦሮሚያ ብሄራዊ ክልላዊ መንግሥት ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ቸሎት አመልካች እንዲከፈለው የጠየቀው የጥብቅና አበል በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 2024/ለ/ መሠረት እንደተከፈለ ስለሚቆጠር የሥር ተከሣሾች በአመልካች የተጠየቀውን ገንዘብ ሊከፍሉ አይገባም በማለት ሌሎች ፍ/ቤቶች የሰጡትን ውሳኔ በመሻሩ ነው።

የኦሮሚያ ብሄራዊ ክልላዊ መንግሥት ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ቸሎት አመልካች እንዲከፈለው የጠየቀው የጥብቅና አበል በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 2024 /ለ/ መሠረት እንደተከፈለ ስለሚቆጠር የሥር ተከሣሾች በአመልካች የተጠየቀውን ገንዘብ ሊከፍሉ አይገባም በማለት ሌሎች ፍ/ቤቶች የሰጡትን ውሳኔ በመሻሩ የቀረበ አቤቱታ

አመልካች ባቀረበው የሰበር አቤቱታ መነሻነት ጉዳዩ ለሰበር ቸሎት ቀርቦ እንዲታይ በመወሰኑ መልስ ሰጪም በጉዳዩ ላይ ያላትን የጽሁፍ መልስ አቅርባለች።

ውሳኔ፡- የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ቸሎት የሰጠው ውሳኔ ጸንቷል።

አመልካች የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ቸሎት መሠረታዊ የሕግ ስህተት ፈጽሟል የሚለው /1/ ከጥብቅና አበሉ ውስጥ የመጨረሻ ክፍያ የተፈፀመው ሰኔ 1990 ዓ.መ በመሆኑ ክስ እስከቀረበበት ታህሣሥ 18 ቀን 1992 ዓ.ም በፍትሐብሔር ሕግ ቁ.2024 /ለ/ የተጠቀሰው የሁለት ዓመት የጊዜ ገደብ አላለፈም /2/ መልስ ሰጪዎች ከፊል ዕዳውን በመፈፀማቸው ዕዳውን እንዳመኑ ስለሚቆጠር በ2024 የተቀመጠው የህግ ግምት በ2025/1/ መሠረት ቀሪ ሆኖአል። /3/ የጥብቅና ውሉ በጽሁፍ የተደረገ በመሆኑ የይርጋ ጊዜው መታሰብ ያለበት በ10 ዓመት እንጂ በ2024 መሠረት በሁለት ዓመት አይደለም የሚሉትንና ሌሎችንም ተመሳሳይ ክርክሮች በማቅረብ የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ቸሎት የሰጠው ውሳኔ እንዲፀናላት ጠይቃለች።

- 1. የሐሊና ግምት ድንጋጌዎች ከይርጋ ደንብ ድንጋጌዎች የተለዩ ናቸው።
- 2. በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2024 በተደነገገው የሕግ ግምት ተጠቃሚ ያልሆነ ወገን /ተከሣሽ/ ከፍያውን በከፊል መክፈሉ ግምቱን በፍ/ብ/ሕ/ቁ.2025 /1/ መሠረት ቀሪ አያደርግም።

አመልካች በመልስ ሰጪ ላይ ጥር 1 ቀን 1992 ዓ.ም ክስ የመሰረተው ጥቅምት 7 ቀን 1988 ዓ.ም በአመልካችና በመልስ ሰጪ መካከል የተመሰረተውን የጥብቅና አገልገሎት ውል መሠረት በማድረግ ነው። የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር

ችሎት ተዋዋቶ በውላቸው ላይ ለጥብቅና ውሉ ምክንያት የሆነው ቤት መልስ ሰጪ እጅ በገባ በሁለት ወር የጥብቅና ክፍያ መጠናቀቅ እንዳለበት ስለሚገልጽና ቤቱ ሕዳር 1988 መልስ ሰጪ እጅ የገባ በመሆኑ ክስ የቀረበበት የገንዘብ መጠን ክስ በቀረበበት ጊዜ ከሁለት ዓመት በላይ ስለሆነው በ2024 መሠረት እንደተከፈለ ይቆጠራል ብሏል።

ለዚህ ለሰበር ለቀረበው ጉዳይ ምክንያት የሆነው ዕዳ መከፈል ከነበረበት ሁለት ዓመት በላይ እንደሆነው በሰበር ፍርድ ቤት ተረጋግጦአል። ለጉዳዩ አግባብነት ያለው የፍ/ብ/ሕ/ቁ.2024 ሲሆን በዚህ ድንጋጌ መሠረት በሁለት ዓመት ውስጥ ያልተከፈለ ዕዳ እንደተከፈለ እንደሚቆጠር በዚህ ሰበር ችሎት በመ.ቁ.17068 ትርጉም ተሰጥቶበታል። የጥብቅና አበል ክፍያን የሚመለከተው የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2024/ለ/ም አንዱ የድንጋጌው አካል በመሆኑ በተጠቀሰው ትርጓሜ መሠረት እንደተከፈለ የሚቆጠር ነው። ስለዚህ የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት በዚህ የፈፀመው የህግ ስህተት የለም። አመልካች የሕግ ግምትና የይርጋ ህግን በማመሳሰል ጉዳዩ በፍ.ብ.ሕ.ቁ.1845 እንዲታይለት ቢጠይቅም የተያዘው ጉዳይ የክፍያ ግምት እንጂ የይርጋ ጉዳይ ባለመሆኑ ቅሬታው ተቀባይነት የለውም። የክፍያ ግምት ውሉ በጽሁፍ የተደረገ ሲሆን ተፈጻሚ አይሆንም የሚል ህግ ባለመኖሩ አመልካች ውላችን በጽሁፍ ስለሰፈረ 2024/ለ/ ተፈጻሚ ሊሆንብኝ አይገባም ያለው ተቀባይነት የለውም። መልስ ሰጪ በከፊል የጥብቅና አበል መክፈላቸውም ቢሆን አሁን ክስ የቀረበበትን ቀሪውን የጥብቅና አበል ማመናቸውን አያመለክትም። በመሆኑም የሕጉን ግምት ተፈጻሚነት በ2025/1/ መሠረት ቀሪ ለማድረግ በቂ ምክንያት አይደለም። በመሆኑም የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ክስ የቀረበበት ብር 71,000 /ሰባ አንድ ሺህ/ ሁለት ዓመት ካለፈው በኋላ የተጠየቀ ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ቁ.2024/ለ/ መሠረት እንደተከፈለ ይቆጠራል በማለት የሥር ፍ/ቤቶችን ውሳኔ መሻሩ ሕጉን በትክክል ተፈጻሚ ማድረጉን እንጂ የህግ ስህተት መፈፀሙን አያመለክትም።

ውሳኔ

1. የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በመዘገብ ቁ.00253 በ20/7/96 የሰጠው ውሳኔ ፀንቷል።
2. ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ።

የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

ሰበር ሰሚ ችሎት

የመ/ቁ. 17361

ዳኞች፡- አቶ መንበረመስቀል ታደሰ
አቶ ፍስሐ ወርቅነህ
አቶ አብዱልቃድር መሐመድ
ወ/ሮ ስንዱ አለሙ
ወ/ሪት ሂሩት መለስ

አመልካች፡- ወ/ሮ ጋዲሴ ኢርጌ

መልስ ሰጭ፡- ወ/ሮ ወርቅአንጥፋ በቀለ

በከሃሽነት ወይም ተከሃሽነት በሙግት ተካፋይ ሰለመሆን - ስለተከራካሪ ወገን መሞትና ስለክሱ ያለመቋረጥ - ስለ ጊዜ አወሳሰንና አቆጣጠር- የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 49 - ስለ ግዴታዎች መቅረት - ስለ ይርጋ - የፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 1856

አመልካች ከሰበር ከላሽ የነበረችውን ወ/ሮ ብሪቱ ብሩን ተክታ ለመከራከር ያቀረበችው ጥያቄ በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ቁጥር 49 የተጠቀሰው የጊዜ ገደብ ካለፈ በኋላ የቀረበ መሆኑን በመግለጽ የሰበር ፍርድ ቤት ጥያቄዋን ውድቅ በማድረግ እና የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትም ይግባኙን ባለመቀበሉ መልስ ሰጭ ባላላችው ክርክር ፍርድ ቤቶቹ ክሱን ውድቅ በማድረጋቸው የቀረበ አቤቱታ

ው ሳ ኔ፡- የሰበር ፍ/ቤቶች ውሳኔ ጸንቷል።

1. በሥረ ነገር /Substantive/ ህጎች የተደነገጉ የይርጋ ደንቦች በሥነ ሥርዓት ሕጎች ከተደነገጉት የጊዜ ገደቦች የተለዩ ናቸው።
2. በስነ ስርዓት ህጎች በግልጽ የሰፈረን ጊዜ ሳይጠብቅ የሚቀርብን ጥያቄ ፍ/ቤት በራሱ አላላሽነትም ቢሆን ውድቅ ማድረግ አለበት።